

SKELETKURRIKULI

Për Profilin Mësimor

“Panele diellore dhe hidraulikë”

Në Drejtimin Mësimor

Instalues i sistemeve termohidraulike

Arsimi profesional sipas modelit të zhvilluar në kuadrin e Programit AlbVET

Niveli III

(1 vjeçar)

Miratoi:

MINISTRI

Tiranë, 2012

Përmbajtja:

I. Qëllimet e arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

II. Profili profesional i nxënësve në përfundim të arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

1. Kërkesat e pranimit të nxënësve në arsimin profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.
2. Kompetencat e përgjithshme të nxënësve në përfundim të arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.
3. Kompetencat profesionale të nxënësve në përfundim të arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.
4. Mundësitë e punësimit dhe të arsimimit të mëtejshëm në përfundim të arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

III. Plani mësimor për drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

IV. Udhëzime për planin mësimor.

V. Udhëzime për procesin mësimor.

VI. Udhëzime për vlerësimin dhe provimet.

VII. Të dhëna për certifikatën që fitohet në përfundim të arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

VIII. Programet e përgjithshme të lëndëve teorike profesionale.

IX. Përshkruesit e projekteve të të nxënit.

I. Qëllimet e arsimit profesional në drejtimin “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Qëllimi kryesor i arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, është *“zhvillimi i personalitetit të nxënësve për të jetuar në përshtatje me botën që i rrethon dhe përgatitja e tyre për t’u punësuar në veprimtaritë profesionale që lidhen drejtpërdrejt me projektimin, llogaritjen dhe montimin e sistemeve të paneleve diellore dhe të instalimeve sanitare komplekse, si dhe për të vijuar arsimin dhe formimin në nivele më të larta”*. Për të realizuar këtë, shkolla profesionale u krijon nxënësve:

- mundësi të përshtatshme për të nxënë, pavarësisht nga gjinia, raca, besimi dhe aftësitë;
- mundësi për të gjithë, për të zhvilluar kompetencat profesionale, të bazuara në njohuritë, shprehjet, qëndrimet dhe vlerat, të mjaftueshme për të lehtësuar punësimin dhe përparimin drejt formimit profesional dhe arsimimit të mëtejshëm;
- mbështetje për t’u njohur me parimet e zhvillimit të qëndrueshëm, me rregullat e sigurimit teknik e të ruajtjes së mjedisit në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe për t’i zbatuar ato me rreptësi;
- mbështetje për t’u njohur me teknologjitë e proceset teknologjike bashkëkohore e të perspektivës, që lidhen me kualifikimin profesional përkatës;
- mbështetje për të zhvilluar ndjenjën e disiplinës, kuriozitetin intelektual dhe profesional, aftësitë sipërmarrëse dhe menaxhuese, si dhe vlerat morale;
- mbështetje për t’u zhvilluar psikologjikisht dhe fizikisht, për të përballuar vështirësitë që do të ndeshin gjatë veprimtarive të ardhshme profesionale dhe akademike;
- mbështetje për të zhvilluar frymën e tolerancës dhe të mirëbesimit nëpërmjet përvojës së punës.

II. Profili profesional i nxënësve në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

1. Kërkesat e pranimit të nxënësve në arsimin profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Në shkollat që ofrojnë arsimin profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, kanë të drejtë të regjistrohen të gjithë të rinjtë që:

- kanë mbaruar arsimin profesional në nivelin II të drejtimit mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”;
- janë të aftë fizikisht dhe mendërisht të përballojnë kërkesat e këtij niveli të arsimit profesional.
- kanë aftësi të kufizuara, por për të cilët shkolla krijon kushte dhe përshtat programin në përputhje me paaftësitë që shfaqin.

Në raste të veçanta kur kërkesat për të ndjekur këtë shkollim janë më të larta se kapacitetet reale të këtyre shkollave, atëherë, MASH përgatit udhëzime të veçanta me kritere të posaçme pranimi për këto shkolla.

2. Kompetencat e përgjithshme të nxënësve në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, nxënësi do të zotërojë këto kompetenca të përgjithshme kryesore:

- Të komunikojë në mënyrë korrekte me shkrim e me gojë për të shprehur mendimet e ndjenjat e tij dhe për të argumentuar opinionet për çështje të ndryshme.

- Të përdorë burime dhe teknika të ndryshme të mbledhjes dhe të shfrytëzimit të informacioneve të nevojshme për zhvillimin e tij personal dhe profesional.
- Të nxisë potencialin e tij të brendshëm në kërkim të vazhdueshëm për zgjidhje të reja më efektive dhe më efçente.
- Të angazhohet fizikisht, mendërisht dhe emocionalisht në kryerjen e detyrave të ndryshme në kontekstin profesional, personal dhe shoqëror.
- Të respektojë rregullat dhe parimet e një bashkëjetese demokratike në kontekstin e integriteteve lokale, rajonale dhe ndërkombëtare.
- Të manifestojë guxim dhe aftësi sipërmarrëse e menaxhuese për të ardhmen e tij.
- Të tregojë vetëkontroll dhe përshtatshmëri gjatë ushtrimit të veprimtarive të tij.
- Të organizojë drejt procesin e të nxënësve të tij dhe të shfaqë gadishmërinë dhe vullnetin për të nxënë gjatë gjithë jetës.
- Të respektojë parimet e punës në grup dhe të bashkëpunojë aktivisht në arritjen e objektivave të pranuar.
- Të vlerësojë dhe vetvlerësojë nisur nga kriteret e drejta si bazë për të përmirësuar dhe çuar më tej arritjet e tij.

3. Kompetencat profesionale të nxënësve në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, nxënësi do të jetë i aftë të zhvillojë më tej kompetencat profesionale të fituara në nivelin II, si dhe të ushtrojë kompetenca të tjera profesionale, si më poshtë:

- Të hartojë një plan-biznesi që lidhet me veprimtaritë profesionale përkatëse.
- Të kryejë llogaritje ekonomike që lidhen me veprimtaritë profesionale përkatëse.
- Të kryejë menaxhimin e burimeve njerëzore, materiale dhe financiare gjatë veprimtarive profesionale përkatëse.
- Të interpretojë, plotësojë dhe përgatisë dokumentacione që lidhen me veprimtaritë profesionale përkatëse.
- Të zbatojë bazën ligjore që i referohet veprimtarive profesionale përkatëse.
- Të kryejë në mënyrë të pavarur instalimet sanitare dhe ato të ngrohjes të një apartamenti apo banese të vogël dhe të zbatojë nën mbikëqyrje projekte të mëdha e komplekse të instalimeve termohidraulike.
- Të inspektojë, mirëmbajë dhe riparojë sistemet e ngrohjes, të furnizimit me ujë dhe të shkarkimit.
- Të projektojë, të llogaritë dhe të skicojë instalime funksionale panelesh diellore dhe instalime komplekse sanitare.
- Të këshillojë klientët dhe të zbatojë porosi pune me nivele vështirësie të ndryshme.
- Të zbatojë standardet teknike të profesionit të instaluesit të sistemeve termohidraulike.
- Të zbatojë parimet e etikës gjatë ushtrimit të veprimtarive profesionale përkatëse.
- Të përdorë teknologjinë e informimit dhe komunikimit për qëllime të profesionit përkatës.
- Të përdorë dhe mirëmbajë veglat, pajisjet dhe materialet e punës.
- Të kryejë saktë veprimet kryesore për të dhënë ndihmën e shpejtë.
- Të zbatojë rregullat e sigurisë në punë dhe të mbrojtjes së mjedisit.

Përveç aftësive dhe njohurive teknike, projektet e të nxënësve do të adresojnë njëkohësisht kompetencat kryesore personale dhe sociale. Në projektet e të nxënësve do të mësojnë:

- të kërkojnë, vlerësojnë dhe përdorin burime dhe dokumentacion teknik;
- të shpjegojnë dhe hartojnë udhëzime mbi funksionimin;
- të bëjnë prezantime teknike me teknika të ndryshme;
- të zbatojnë planifikime detyrash dhe punësh;
- të përdorin teknologjinë e informacionit dhe komunikimit për qëllime profesionale;

- të organizohen dhe punojnë në grup;
- të komunikojnë siç duhet me klientët;
- të zbatojnë parimet kryesore të menaxhimit të cilësisë.

4. Mundësitë e punësimit dhe të arsimimit të mëtejshëm në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Përfundimi me sukses i arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, e pajis nxënësin me Diplomën e Maturës Profesionale, si dhe me Certifikatën e Teknikut në këtë drejtim profesional. Ky kualifikim i jep nxënësit mundësinë që t’i drejtohet tregut të punës për punësim në të gjitha bizneset që merren me instalime hidrosanitare dhe me panelet diellore, në pikat e tregëtimit të tyre si dhe në pika servisi të sistemeve të sipërpërmendura. Gjithashtu, nxënësi mund të vetëpunësohet në kuadrin e një biznesi individual në fushën e instalimeve të sistemeve termohidraulike, mirëmbajtjes dhe riparimit të tyre.

Me përfundimin e këtij niveli, nxënësi ka mundësi për vazhdimin e arsimimit në nivelin pas të mesëm ose në nivelin e studimeve universitare.

III. Plani mësimor për profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, Niveli III

Nr	Kodi	Lëndët dhe projektet e të nxënit	Plani kohor
			Klasa 13
			Orët javore/vjetore
A.		Lëndët e përgjithshme	15/17 (510/578)
1		Gjuhë shqipe dhe letërsi	2
2		Gjuhë e huaj	2
3		Gjuhë e huaj 2 (me zgjedhje të lirë)	(2)
4		Histori	2
5		Gjeografi	2
6		Matematikë	2
7		Biologji	2
8		Teknologji informimi e komunikimi	1
9		Lëndë me zgjedhje të detyruar (fizikë; kimi; histori arti)	2
B.		Lëndët profesionale	3 (102)
1	L-17-197-11	Bazat e sipërmarrjes	2
3	L-05-198-12	Mjedisi dhe zhvillimi i qëndrueshëm	1
			Ditët vjetore
C.		Projektet e të nxënit	60 ditë (360 orë)
1	PN-4.1	Projektimi, llogaritja dhe montimi i sistemeve të paneleve diellore	40 ditë (240 orë)
2	PN-4.2	Projektimi, montimi dhe prezantimi i instalimeve sanitare komplekse	20 ditë (120 orë)
			Javët vjetore
Gjithsej A+B+C			34

Udhëzime për planin mësimor

Në klasën 13, viti shkollor ka gjithsej 36 javë (34 javë mësimore + 2 javë provime).

Një javë mësimore ka jo më shumë se 32 orë mësimore (teorike dhe praktike).

Një orë mësimore zgjat 45 minuta.

Kurrikuli i arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, përbëhet nga 3 grupe elementesh kurrikulare:

- Lëndët e kulturës së përgjithshme, të përbashkëta për drejtimet e ndryshme të këtij niveli (programet e detajuara të tyre jepen në një dokument të veçantë të MASH).
- Lëndët e kulturës profesionale (programet e përgjithshme janë pjesë e këtij skeletkurrikuli).
- Projektet e të nxënësve (përshkruesit e tyre janë pjesë e këtij skeletkurrikuli).

Mësimi do të organizohet në blloqe, në të cilat nxënësit kryejnë mësimin teorik në klasë si dhe projektet e të nxënësve në tri shkollat ku janë instaluar kabinetet përkatëse për realizimin e sistemeve të paneleve diellore dhe instalimeve sanitare komplekse.

V. Udhëzime për procesin mësimor.

Mësuesit e lëndëve teorike profesionale dhe instruktorët e projekteve të të nxënësve duhet të përzgjedhin dhe përdorin forma dhe metoda mësimdhënies të tilla që të nxënësit maksimalisht të nxënësit aktiv të nxënësve dhe të çojnë në krijimin e ta, të kompetencave profesionale dhe menaxheriale, të plota dhe të qëndrueshme.

E rëndësishme është që **planifikimi i mësimdhënies** të bazohet në një proces analize fillestare, i cili të marrë parasysh faktorë të tillë të rëndësishëm si, niveli i hyrjes së nxënësve, përmbajtja e hollësishme e lëndëve profesionale dhe e projekteve të të nxënësve të parashikuara dhe shkalla e integritetit të tyre, objektivat konkretë që do të arrihen, mundësitë reale që ka shkolla për realizimin e veprimtarive mësimore etj. Për këtë planifikim duhet një bashkëpunim i ngushtë i të gjithë personelit mësimdhënës dhe drejtues të shkollës.

Elementi kyç për arritjen e suksesit në një proces të nxënësve, është **motivimi i nxënësve**. Njohja e vazhdueshme e nxënësve me shkallën e përmbylljes së objektivave nga ana e tyre përbën një mekanizëm të fuqishëm motivimi, i cili duhet të shihet me përparësi nga mësuesit. Një element tjetër që ndihmon suksesin është **integrimi i teorisë me praktikën** e profesionit. Parimi i “të nxënësve duke bërë” duhet të gjejë vendin e duhur në procesin e të mësuarit në shkollat profesionale të profilit mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Mësuesit dhe instruktorët duhet të përdorin metoda të tilla të të mësuarit që zhvillojnë jo vetëm njohuritë teorike, shkathtësitë dhe shprehjet praktike të nxënësve, por edhe qëndrimet e tyre ndaj jetës, punës dhe shoqërisë në përgjithësi.

Me projekte të nxënësve nxënësit zbatojnë në grup detyra tipike të drejtimit profesional përkatës. Ata kryejnë ciklin e plotë nga biseda me klientin, tek hartimi i konceptit, përgatitja e elementëve, instalimi, kontrolli dhe dorëzimi tek klienti.

Mbi bazën e kërkesës së një klienti virtual, nxënësit përgatisin si hap të parë një skicë dhe konceptin e instalimit. Mbas miratimit, ata përgatisin një plan pune, vlerësojnë kontekstin dhe vendosin për parafabrikimin e elementëve në workshop. Ata porosisin lëndën e parë të nevojshme, rakorderitë dhe pajisjet nga magazina. Në të njëjtën kohë ata mësojnë si të menaxhojnë gjëndjen e stokut dhe inventarin. Në hapin tjetër nxënësit identifikojnë në grup veglat e nevojshme dhe i përgatisin ato për punë. Mësuesi/instruktori vlerëson përgatitjen e veglave dhe sugjeron adaptime nëse nevojitet. Nxënësit vendosin për ndarjen e punës së instalimit dhe e kryejnë atë sipas planit.

Mbas përfundimit të secilit hap dhe/ose projektit të plotë, nxënësit kontrollojnë instalimin dhe funksionimin e tij sipas kriteresh të parapërcaktuara. Ata dokumentojnë rezultatet. Gjithashtu planet e punës rishikohen dhe përmirësohen.

Mbas përfundimit të plotë të projektit të të nxënësve, nxënësve ia paraqesin punën e tyre klientit virtual, përgatisin raportin e punës dhe kohën e shpenzuar, dhe shqyrtojnë e vlerësojnë në grup të gjithë procesin. Secili projekt të nxënësve përmban gjithashtu elemente teorike, të cilat integrohen në projektin e të nxënësve.

Puna në grup dhe Puna me projekte janë dy nga format bazë të organizimit të mësimin (teorik ose praktik) për të zhvilluar *kompetencat kyçe*, të nevojshme për zgjidhjen e problemeve që kanë të bëjnë me veprimtarinë profesionale në veçanti dhe jetën e profesionistit të ardhshëm, në përgjithësi.

Një parim tjetër që duhet respektuar nga mësuesit dhe instruktorët është fakti që *të nxënësve nuk ndodh vetëm në mjediset e shkollës, por edhe jashtë tyre*. Dhënia e detyrave dhe puna kërkimore e pavarur e nxënësve ka një ndikim të dukshëm në formimin e tyre si profesionistë të ardhshëm të profilit mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Në rastin e nxënësve me aftësi të kufizuara, mësuesit duhet të përshtasin programet e lëndëve dhe përshkruesit e moduleve në përputhje me mundësitë e tyre, si dhe të krijojnë kushte për zbatimin e tyre.

VI. Udhëzime për vlerësimin dhe provimet përfundimtare.

Vlerësimi vjetor i nxënësve në lëndët teorike profesionale dhe projektet e të nxënësve bëhet nga vetë mësuesit dhe instruktorët përkatës, me metoda dhe instrumente vlerësimi të përgatitura ose përzgjedhura nga vetë ata. Vlerësimi i nxënësve të bëhet me nota (4-10) si për lëndët teorike, ashtu edhe për projektet e të nxënësve, si gjatë vitit, ashtu edhe në provimet përfundimtare.

Në përfundim të klasës së 13-të, nxënësi i arsimuar në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, i nënshtrohet provimeve përfundimtare të mëposhtme:

- a) Provimeve të Maturës Shtetërore (dy provime të detyruara dhe dy provime me zgjedhje), sipas udhëzimeve të MASH;
- b) Provimit të praktikës profesionale të integruar.

Në provimet e Maturës Shtetërore nxënësit vlerësohen për shkallën e përvetësimit të njohurive dhe shprehive të fituara nga lëndët e kulturës së përgjithshme gjatë katër viteve të shkollimit profesional dhe nga lëndët profesionale të klasës 13-të (nëse zgjedhin si provim mature “teorinë profesionale të integruar”). Ndërsa në Provimin e praktikës profesionale të integruar, nxënësit do të vlerësohen për shkallën e përvetësimit të kompetencave profesionale (njohurive, shprehive, vlerave dhe qëndrimeve), të nevojshme për të punuar në funksionet menaxhuese dhe drejtuese, gjatë ushtrimit të veprimtarive profesionale përkatëse.

VII. Të dhëna për certifikatën që fitohet në përfundim të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III.

Me përfundimin e suksesshëm të arsimit profesional në profilin mësimor “Panele diellore dhe hidraulikë”, drejtimi mësimor “Instalues i sistemeve termohidraulike”, niveli III, shkolla profesionale e pajis nxënësin me Diplomën e Maturës Shtetërore Profesionale, si dhe me Certifikatën e aftësimin profesional, të cilat njihen në territorin e Republikës së Shqipërisë. Sipas modeleve të miratuara nga MASH, këto dëshmi përmbajnë:

- a) Të dhënat për nxënësin, shkollën, vitin e përfundimit, kualifikimin e fituar, etj.
- b) Të dhëna për rezultatet e arritura nga nxënësi:

- rezultatet në lëndët e përgjithshme, lëndët profesionale dhe projektet e të nxënësve të klasës 13-të;

- rezultatet e provimeve të maturës shtetërore.

VIII. Programet e përgjithshme të lëndëve të teorisë profesionale

1. Lënda “Bazat e sipërmarrjes” (L-17-197-11). Kl. 13 – 68 orë

• Synimet e lëndës “Bazat e sipërmarrjes”, kl. 13.

Në përfundim të trajtimit të lëndës “Bazat e sipërmarrjes”, kl.13, nxënësit duhet:

- Të shpjegojnë lidhjen dhe ndryshimin midis sipërmarrjes dhe menaxhimit
- Të shpjegojnë kuptimin filozofik të kompanisë dhe misionin i saj në tregun e biznesit.
- Të përshkruajnë aktivitetet e biznesit të kryera nga sipërmarrësit në menaxhimin e biznesit
- Të fitojnë aftësitë themelore dhe teknikat për të udhëhequr dhe menaxhuar një biznes në kontekst të kërkesave aktuale shoqërore.
- Të dallojnë tiparet dhe aftësitë menaxheriale që lidhen me punën e suksesshme sipërmarrëse.
- Të shpjegojnë funksionet dhe teknikat e menaxhimit.
- Të shpjegojnë kuptimin dhe nevojën për menaxhimin e burimeve njerëzore (personelit).
- Të menaxhojnë stafin profesional, duke promovuar talentet dhe zhvillimin e mundësive të karrierës
- Të dallojnë konceptet, sistemet, dhe mjetet e nevojshme për të sigurimin, ruajtjen, vlerësimin dhe shpërndarjen e informacionit për vendim-marrjen në biznesin.
- Të shpjegojnë nevojën e vlerësimit të tregut dhe dobinë e marketingut në biznes, si dhe mënyrën për të arritur objektivat e tij.
- Të shpjegojnë konceptet financiare dhe mjetet e përdorura për menaxhimin financiar.
- Të hartojnë një plan efektiv biznesi sipas profilit përkatës.
- Të përshkruajnë procesin e financimit nëpërmjet krijimit të planit të biznesit dhe analizën e burimeve të financimit.
- Të vlerësojnë qëndrueshmërinë ekonomike për të ardhmen e kompanisë.
- Të dallojnë kuadrin ligjor dhe detyrimet përkatëse si pjesë aktive e vendimarrjes në një biznes.

• Përmbajtjet e përgjithshme të lëndës “Bazat e sipërmarrjes”, kl.13 - 68 orë

Tema 1	Sipërmarrja dhe menaxhimi	4 orë
Tema 2	Sipërmarrja dhe biznesi	5 orë
Tema 3	Aftësitë menaxheriale	8 orë
Tema 4	Funksionet dhe teknikat e menaxhimit	5 orë
Tema 5	Menaxhimi i burimeve njerëzore	7 orë
Tema 6	Menaxhimi i informacionit	6 orë
Tema 7	Menaxhimi marketing	5 orë
Tema 8	Menaxhimi financiar	9 orë
Tema 9	Zhvillimi i një plani biznesi	7 orë
Tema 10	Objektivat e biznesit dhe treguesit e menaxhimit	7 orë
Tema 11	Kuadri ligjor dhe taksat	5 orë

Lënda “Mjedisi dhe zhvillimi i qëndrueshëm” (L-05-198-12). Kl.13 – 34 orë

• Synimet e lëndës “Mjedisi dhe zhvillimi i qëndrueshëm”, kl. 13.

Në përfundim të trajtimit të lëndës “Mjedisi dhe zhvillimi i qëndrueshëm”, kl.13, nxënësit duhet:

- Të shpjegojnë kuptimin për “mjedisin” dhe “mbrojtjen e mjedisit”.
- Të shpjegojnë kuptimin për “zhvillimin e qëndrueshëm”

- Të tregojnë se si ndikon veprimtaria e njeriut në mjedisin rrethues.
- Të përshkruajnë burimet kryesore të mjedisit jetësor.
- Të analizojnë marrëdhëniet midis zhvillimeve demografike dhe mjedisit jetësor.
- Të tregojë dhe japin shembuj të ndikimit të mbetjeve në mjedisin jetësor
- Të përshkruajnë mekanizmat e monitorimit të burimeve mjedisore.
- Të përshkruajnë kuadrin ligjor dhe institucional ndërkombëtar, kombëtar dhe vendor në lidhje me mjedisin dhe zhvillimin e qëndrueshëm
- Të përshkruajnë sistemet e menaxhimit të mjedisit.
- Të hulumtojnë dhe analizojnë problemet mjedisore në mjedisin vendor.
- Të planifikojnë dhe realizojnë veprimtari praktike për mbrojtjen e mjedisit vendor.

• **Përmbajtjet e përgjithshme të lëndës “Mjedisi dhe zhvillimi i qëndrueshëm”, kl.13 - 34 orë**

Tema 1	Njohuri të përgjithshme për mjedisin dhe zhvillimin e qëndrueshëm	2 orë
Tema 2	Burimet kryesore të mjedisit dhe degradimi mjedisor	3 orë
Tema 3	Ndikimi i veprimtarisë së njeriut në mjedis.	3 orë
Tema 4	Zhvillimet demografike dhe mjedisi	4 orë
Tema 5	Shoqëria e konsumit dhe mbetjet	4 orë
Tema 6	Monitorimi i burimeve mjedisore	4 orë
Tema 7	Kuadri ligjor dhe institucional për mjedisin dhe zhvillimin e qëndrueshëm	2 orë
Tema 8	Sistemet e menaxhimit të mjedisit	3 orë
Tema 9	<u>Veprimtari praktike</u> për analizën e problemeve dhe planifikimin e nismave mjedisore në nivel lokal.	3 orë
Tema 10	<u>Veprimtari praktike</u> për mbrojtjen e mjedisit lokal	6 orë

IX. Përshkrimi i projekteve të të nxënit

Projekti i të nxënit 1: “Projektimi, llogaritja dhe montimi i sistemeve të paneleve diellore”

Drejtimi: Instalues i sistemeve termohidraulike
Profili mësimor: Panele diellore dhe hidraulikë
Niveli: III
Klasa: 13
Kohëzgjatja: 40 ditë (240 orë)

Titulli	Projektimi, llogaritja dhe montimi i sistemeve të paneleve diellore
Përshkrimi	Në projektin e të nxënit për ngrohjen me panele diellore, nxënësit mësojnë përmbajtjet teorike dhe praktike që lidhen me projektimin dhe montimin e sistemeve të paneleve diellore. Ata projektojnë, llogarisin, skicojnë dhe realizojnë instalime të ndryshme të paneleve diellore.
Objektivat e performancës	Pas përfundimit me sukses të projektit të të nxënit në drejtimin e specializuar të ngrohjes me energji diellore, nxënësit janë në gjendje të projektojnë, të llogarisin dhe të skicojnë instalime me kërkesa të ndryshme. Ata i këshillojnë klientët dhe realizojnë porosi pune për sisteme funksionale panelesh diellore për ngrohjen e ujit dhe kompensimin e nevojave për ngrohje.
Rezultatet e të	Në projektin e të nxënit për ngrohjen me panele diellore nxënësit do të

<p>nxënit</p>	<p>mësojnë kompetencat teknike dhe profesionale për projektimin dhe montimin e sistemeve të paneleve diellore.</p> <p>Lidhur me projektimin, nxënësit do të mësojnë të realizojnë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shtrirjen e tubacioneve, - ngrohjen e ujit, - kompensimin e nevojave për ngrohje, - skemën e qarkut, - planin e instalimit elektrik, - kolektorët e sheshtë dhe kolektorët me tuba, - teknikën buffer. <p>Nxënësit do të mësojnë të llogarisin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seksionin e tubacioneve, - madhësinë e kolektorit, - madhësinë e buffer-it, - energjinë për kompensimin e nevojave për ngrohje (nevoja vjetore për energji). <p>Gjatë realizimit nxënësit do të shfrytëzojnë rezultatet e të nxënit nga projektet e të nxënit 1 deri 8, si dhe do të zbatojnë të gjitha rregullat e sigurimit teknik dhe të mbrojtjes nga aksidentet.</p>
<p>Përmbajtje teorike të integruara në projektin e të nxënit (viti shkollor 2012-2013)</p>	<p>Në projektin e të nxënit të paneleve diellore janë integruar edhe përmbajtje teorike, nëpërmjet të cilave nxënësit mësojnë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të njohin dhe paraqitin armaturat dhe simbolet; - të planifikojnë dhe vizatojnë sisteme të ngrohjes diellore, si për ngrohjen e ujit ashtu edhe për kompensimin e sistemit ngrohës; - të përcaktojnë materialet e tubave; - rregullat e instalimit, presionet, sigurimin ndaj ngricave; - rregullat e sigurimit teknik; - seksionet e tubave; - shpejtësinë e rrjedhjes; - ena e zgjerimit – madhësia – pozicioni; - sistemi i kontrollit; - të planifikojnë, të llogarisin dhe të paraqesin vendosjen e tubacioneve dhe trashësitë e izolimit; - madhësitë e kolektorëve dhe buffer-ave; - të marrin porosi, t'i përpunojnë, të bisedojnë me klientin, të regjistrojnë të dhënat dhe përmasat, të bëjnë skica dhe vizatime; - përbërjen e materialeve; - planin kohor dhe të montimit; - protokollat e kontrollit; - prezantimin e të gjithë punës.

Projekti i të nxënit 2: “Projektimi, montimi dhe prezantimi i instalimeve sanitare komplekse”

Drejtimi: Instalues i sistemeve termohidraulike
Profili mësimor: Panele diellore dhe hidraulikë
Niveli: III
Klasa: 13
Kohëzgjatja: 20 ditë (120 orë)

Titulli	Projektimi, montimi dhe prezantimi i instalimeve sanitare komplekse
Përshkrimi	Në projektin e të nxënit për teknikat e instalimeve sanitare, nxënësit zbatojnë aftësitë dhe shprehjet e fituara në projektet e të nxënit PN1-PN8 lidhur me instalimet sanitare, teknikat e furnizimit dhe të shkarkimit të ujërave, si dhe i thellojnë ato.
Objektivat e performancës	<p>Pas përfundimit me sukses të projektit të të nxënit në drejtimin e specializuar të teknikës së instalimeve sanitare, nxënësit janë në gjendje të projektojnë, të llogarisin, të prezantojnë (psh. në kompjuter) dhe të skicojnë instalime komplekse sanitare.</p> <p>Ata japin konsulencë nga këndvështrimi ergonomik dhe estetik si dhe realizojnë porosi pune duke patur parasysh rregullat e sigurimit teknik dhe manualët e përdorimit të pajisjeve.</p>
Rezultatet e të nxënit	<p>Në specializimin e teknikës sanitare nxënësit mësojnë, përveç zbatimit të kompetencave të fituara në projektet e të nxënit PN1-PN8, edhe kompetencat teknike, profesionale dhe estetike për projektimin dhe realizimin e instalimeve sanitare.</p> <p>Lidhur me projektimin, nxënësit do të mësojnë të realizojnë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pajisjet nga këndvështrimi estetik dhe ergonomik, - hapësirën e lirë për lëvizje, - të kenë eventualisht parasysh lirin nga pengesat në mjedisin e banjës, - instalimin e tubacioneve të ujit të freskët, - instalimin e tubacioneve të shkarkimit të ujërave, - tubat e ajrimit dhe çajrimit (shkarkimi i ujërave), - instalimet në mur, - mbrojtjen nga zhurmat, - materialet dhe kohën e punës, - montimin e përfunduar. <p>Nxënësit do të mësojnë të llogarisin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sasi të ujit të ftohtë dhe të ngrohtë, - dimensionet e tubave të ujit të ftohtë, - dimensionet e tubave të shkarkimit të ujërave, - presionin e rrjedhjes, - izolimin e ujit të ngrohtë dhe ujit të shkarkimit.

<p>Përmbajtje teorike të integruara në projektin e të nxënit (viti shkollor 2012-2013)</p>	<p>Në projektin e të nxënit për teknikat e instalimeve sanitare janë integruar edhe përmbajtje teorike, nëpërmjet të cilave nxënësit mësojnë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të njohin armaturat dhe t'i paraqitin ato me simbole; - të projektojnë dhe vizatojnë me simbolet përkatëse sisteme të ujit të pijshëm; - të përcaktojnë materialet e tubave; - tubat e shkarkimit, ajrimit dhe çajrimit; - llogaritjen e pjerrësisë; - të projektojnë dhe vizatojnë skicën e montimit të tubacioneve; - të projektojnë dhe vizatojnë sistemet e qarkullimit; - llojet dhe madhësitë e pompave; - të marrin porosi, t'i përpunojnë, të bisedojnë me klientin, të regjistrojnë të dhënat dhe përmasat, të bëjnë skica dhe vizatime; - depozitimin e ujit të ngrohtë; - përbërjen e materialeve; - skemën e tubacioneve; - rregullat e sigurimit teknik; - planin kohor dhe të montimit; - protokollet e kontrollit; - prezantimin e të gjithë punës.
--	---